

זה הסוד שלי

שרהמישטרה חיים ברלב מטפח את הכנייה הדתית בכלא * החוזרת בתשובה ניקתה את בתי הרבניות בלי שכר * הלסביות נהנות מן ההשתתפות בחוגים * נעמי אדווה מדווחת

מרת. בחירת החומר היתה בהתייעצות עם האסירות. בהתחלה סיפרתי להן סיפורים של אנטון צ'כוב ושל גי דה מופסאן. היה כייף.

יותר מאוחר קלט החוג אסירות אינטלקטואליות ואני נתבקשתי לשייך אותן את מתכונת החוג. האסירות ביקשו ספרות ישראלית, וקראנו את עמוס עוז וא.ב. יהושע והחוג התעלה לרמה גבוהה מאוד.

כנראה שהשמועה עשתה לה כנפיים באגפים ואסירות נוספות הגיעו לחוג. חלק מהן לא מבינות בדייק, אך הן

בכלא נוודהתירצה מתקיימים חוגים למיניהם. לרוב מועברים החוגים על-ידי מתגוררים שמגיעים אחת לשבוע לכלא. יש חוגים מעטים המאורגנים על-ידי אסירות.

יש חוג למלאכת יד, חוג לציור על כריימשי, חוג לספורט, חוג ליוגה, חוג לציורים על קרמיקה, והיה גם חוג למוסיקה שבטל בינתיים. יש חוג לדרמה וחוג לפסיכודרמה, המנוהל על-ידי חנן שניר מתיאטרון הבימה. בחוג לדרמה משתתפות גיתית אירועאלוב, אביבה גרנות, וריטה דסקלו.

רציתי להשתתף באותו חוג, אך לא התקבלתי, היות והייתי שפוטה לזמן קצר, והתנאי לקבלה הוא שהייה של שישה חודשים לפחות.

השתתפתי בחוג לצרפתית המנוהל בהצלחה רבה על-ידי אביבה גרנות. אביבה מסבירה לתלמידותיה דברים רבים בצורה מאוד לא קונבנציונלית ובסיגנון דייכור עממי ומקובל בקרב האסירות.

הרסה מונסה מעבירה חוג של סיפור רייהמיקרא. היא מחלטה אותם לפי נושאים כמו אהבה, בגידה וחברות. הרסה שולטת בחומר ומעבירה אותו בצורה מעניינת מאוד. החוג ליהדות מנוהל על-ידי הרב צבי שיינפלד, אדם אינטלקטואלי המנהל את החוג בצורה מרתקת. בדרך-כלל הוא מבקש את האסירות לתת פירושים לפרשת-השבוע ולהכין חומר הקשור באותו נושא.

לפעמים מעבירה הרסה מונסה את פרשת-השבוע ואז נוצר רושם מעניין בינה לבין הרב, כששאר המשתתפות יושבות כסטיסטיות ואינן משתתפות בגלל חוסר-ביקאותן בחומר.

בימי שלישי התקיים חוג להזרה בת-שובה, שבו הופיעו נשים שונות שחזרו בתשובה. ביניהן היו גם קיבוצניקית ואחרות, הבאות לכלא גם בימי שישי או בחגים ומעוררות את האסירות לשמור על חוקיהן, ולהדליק נרות-שבת. הרקת-הנרות נעשית במיטבח הכלא ואסירות רבות משתתפות בטכס. באחד מימי השישי הגיעה אחת מהנשים לתא שבו הייתי וביקשה שאציג טרף אליה להדלקת הנרות. כשאמרתי כי איני מעוניינת ישבה לידי, החזיקה בידי ואמרה לי כי הבחינה שאני נמצאת במשבר וכי היא רוצה לעזור לי והזכירה לי, שיש אלוהים בשמיים והוא רואה הכל. היא גם הציעה לי להצטרף לחוג של חזרה בתשובה.

אמרתי שאחשוב על כך ואתן לה תשובה. ובאמת הייתי מעוניינת להצטרף לאותו חוג, כדי להיווכח כיצד הן מחזירות אסירות בתשובה. לצערי לא התקיים החוג עד שעזבתי את הכלא. האסירה שהייתה איתי בחדר חזרה בתשובה במשך שהייתה הקודמת בכ"ל. זו הייתה לה הפעם השלישית בכלא אחרי שעזבה את הישיבה בירושלים וחזרה לגנוב. היא מאוד התביישה שלא החזיקה מעמד ובאחת משיחותינו אמר רה לי כי תנסה לחזור בתשובה למרות שהרבר קשה לה.

היא נשלחה לירושלים כדי ללמוד תורה. במקביל שידכו בינה לבין עבריין שחזר בתשובה, ועסקה, בינתיים, בנקיון בתיים של שני רבנים. היא ראתה בזה כבוד גדול לשרת את נשות הרבנים ללא תמורה כספית. החיים בירושלים מצאו חן בעיניה, אך לימוריתורה היו קשים מדי עבורה והיא לא הייתה מסוגלת להתרכז, ואז, באחד הימים, קמה וחזרה לבית קרוביה. כעבור חודש חזרה לכלא.

חוגים וטלפונים

יש אסירות המשתתפות בחוגים השונים, לא הרוקא מתוך עניין כי נושא החוג. מפי אסירות שאיתן שוחחתי נאמר לי כי הן נרשמות לחוגים מסיבות שונות. שמתי לב כי הן יושבות בחוג ומפטטות או נרדמות לשעה קלה.

החוגים מתקיימים במרכז-החינוך שבו יש חדרים מרווחים עם כורסות, ובאחד החדרים יש גם מכשיר-וידאו, שבו אפשר לראות סרטים במיסגרת החוגים. זוהי גם הזדמנות לפגישה בין אסירות משני האגפים. ישנם זוגות של

לסביות שנרשמות לחוגים מסוימים כדי לשבת יחד. אלו משוחחות ביניהן ולא שמות לב לנעשה בחוג וגם אינן מתחשבות בעוכרה שהן מפריעות לאחרות.

מי שמשתתפת באופן קבוע בחוג מסוים זכאית לשיחת-טלפון נוספת פעם בחודש. מי שמשתתפת ביותר מחוג אחד זכאית לשתי שיחות נוספות בחודש. שמתי לב כי למעשה אין כל קשר בין מידת ההשתתפות בחוגים לבין שיחות-הטלפון וכי נרשימת הטלפונים נמצאו אסירות שבאו כאופן חר-פעמי לחוגים.

אהבתי במיוחד את החוג לחוק ר' מישפט שאותו מעבירה אילנה לב וכמו כן את החוג לספרות של מלי שמיר מקיבוץ משמר רוד. במיוחד התרשמתי מרמותה של מלי שמיר, שהייתה אל האסירות בצורה מאוד מכובדת והתייחסה כחשבה כבקשת כל אסירה שהייתה מעוניינת בנושא ספרותי מסוים.

שוחחתי לפעמים לפני תחילת החוג, אך מעולם לא עסיק לנו הזמן. שאלתי את מלי מהי הסיבה בגללה התגררה לבוא וללמד ספרות בכלא. מלי הזמינה אותי לבקר אצלה בקיבוץ לכשאשחרר מוזה תירצה. נסעתי אליה. היא חיה בקיבוץ משמר רוד, יחד עם בעלה ושני ילדיה, מלמדת בבית-ספר תיכון ובשעות הפנאי מלמדת ריקוד והתי-עמלות.

בכל בוקר, לפני שעות הלימודים, היא יוצאת יחד עם בעלה ושני ילדיה לרכב על סוסים. לפני שנה אף פירסמה ספר בשם עופר אינם.

מלי קיבלה את פני בלבביות. היא הייתה קצת במבוכה. היא לא רגילה לספר על עצמה ועל עבודתה ההתי-גרביתית בכלא. היא סיפרה לי כי אחרי צאת סיפורה הגיעה אליה עיתונאית,

צילום: חיים חייק

צילום: חיים חייק

מנהלת-כלא שוהם הכל למשן בית-הכנסת

מלי חשבה שמדובר בספר, אך בהמשך השיחה הבינה שהעיתונאית התעניינה במיוחד בעבודתה ההתי-גרביתית בנווה תירצה. מלי לא רצתה לדבר על הנושא והעיתונאית התאכזבה מאוד כשלא השיגה את מטרתה.

קירקור בחוג לספרות

את האסירות בחרה בקירקור, שהוא חומר די קשה, אך אני מכבדת כל בקשה של הבחורות, כפי שאני מכבדת את תלמידי בבית-הספר התיכון. ההברל הוא שבבית-הספר התיכון מוכתבת התוכנית על-ידי משרד-החינוך. לדעתי, להעביר שעה וחצי בכיף זוהי תרומה כשלעצמה, ואני זוכרת מיקרה שלא הגעתי לכלא והאסירות ביקשו מקצינת-החינוך לברר מדוע. היה להן איכפת. אני מפרשת את זה כהבעת עניין מצדן.

אני לא מתעניינת כמה שעשתה כל אסירה ומדוע הגיעה לכלא. פעם זה סיקרן אותי, בייחוד בהתחלה, כשאנתי מתוך חממה קטנה. אני בת של איש צבא, גדלתי בשכונה מאד קטנה וסגורה באפרידר (אשקלון). הייתי בת-תפנוקים. גמרתי בית-ספר תיכון באשקלון. שרתתי בצבא והתחתנתי בגיל 18 וחצי עם קיבוצניק איש-צבא. כל חיי נבדתי, רקרתי וגידלתי את הילדים כמעט לבדי, כי בעלי היה רוב הזמן בצבא. לגדל את הילדים לבד, זה לבקר אותם בטרם עת. היום הילדים הם לתיפארת. הבן הגדול בן 15 וחצי והקטן בן 10 וחצי. יש לנו גם בת מאומצת ובן מאומץ.

את הספר, עופר אינם כתבתי כש-הרגשתי שבעלי מחמיץ את חווית הגידול של הילדים שלו. כתבתי בחרוזים וזים ושמיר בעלי אסף את השירים ולפני כשנה יצא הספר. השירים נולדו כשכנתי איל ביקש שאשאיר לו ציור כלילה. זה היה כשהיינו בקיבוץ פלמחים. אני לא יודעת לצייר, ובמקום לצייר השארתי לו שיר, והמטפלת

מלי חשבה שמדובר בספר, אך בהמשך השיחה הבינה שהעיתונאית התעניינה במיוחד בעבודתה ההתי-גרביתית בנווה תירצה. מלי לא רצתה לדבר על הנושא והעיתונאית התאכזבה מאוד כשלא השיגה את מטרתה.

קצת מורה לספרות

אלתי את מלי איך הגיעה לנווה תירצה.

היא סיפרה: ישבנו אצל הורי בעלי בקבוץ תל-יוסף כערב שבת. בטלוויזיה הקרינו תוכנית על כלא נווה-תירצה. התוכנית מאוד סיקרנה אותי ויצרה בי תחושה של לקום ולצאת אל החברה, לחיות לא בצל.

ביום הראשון התקשרתי עם מלכה אולמרט (סגניתה של חיה שוהם). אמרתי לה שאינני את התוכנית ואני חושבת שיש לי מה להציע ואשמח לבוא ולעזור בהתי-גרבית. היא שאלה מה אני יכולה לעשות ואמרתי שאני קצת רוקרת וקצת מתעמלת וקצת מורה לספרות. אמרתי כי הם יוכלו לבחור מכל ההיצע.

התחלתי בהתעמלות עם מוסיקה. זה היה חוג ענקי עם הרבה אסירות שהתי-גרהל באולם הקטן שהיה מלא עד אפס מקום. לא הסכמתי שהיו צופות ועל כל הנוכחות היה להשתתף בפועל או לצאת החוצה. הן לימדו אותי ואני לימדתי אותן ומאוד אהבתי אותן. לא ידעתי את שמותיהן. לא עניין אותי במיוחד. באתי כוונת, לימדתי בחוג, נהנינו ונסעתי הביתה.

באותה עת ביקשה אותי קורין, קצינת-החינוך, להכין קבוצת-יכונות לבני-רות במיקצועות לשון וחיבור. בעיקבות הלימוד לבגרות חשבנו על חוג אחר, היות והייתה גם מורה מקיבוץ צרעה שלימדה התעמלות.

הוחלט על חוג לספרות. השתמתי בסיפריה של בית-הספר שבו אני מל-

אמנים גברי מזור ואלי לוזון (באמצע: נעמי אדווה) לאמנים אסור לדבר עם האסירות